

Що таке «домашнє насильство», згідно із законом?

Домашнє насильство – дії або бездіяльність фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

«Якщо раніше домашнім насильством вважались інциденти у подружжі, то тепер розширюється коло осіб. До нього тепер відносять колишнього чоловіка/дружину, громадянські шлюби (спільне проживання без реєстрації). Розширене коло осіб, яких визнають кривдниками: прийомні батьки, особи, які спільно проживають чи проживали в одній родині, рідні брати, сестри, опікуни й інші родичі – дядько, тітка, племінниці, двоюрідні брати, сестри, двоюрідні дідуся та бабусі», – наголошує Ольга Дунебабіна.

Що розуміти під економічним та психологічним насильством?

Під економічним насильством в законі значиться умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру.

Психологічне насильство, відповідно до закону, – це словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

«Дуже часто про психологічне насильство кажуть, що «це просто сварка», «це просто ревності» і «це нормально», але це ненормально. Те, що принижує честь та гідність особи, це і є насильство», – пояснює експерт.

Доводити такі види насильства можна через свідків (сусідів, родичів) і викликаючи поліцію, зазначає Ольга Дунебабіна.

Чи можуть за це посадити у в'язницю?

Так, але через рік.

«Якщо раніше за домашнє насильство була виключно адміністративна відповідальність, то тепер вводиться кримінальна відповідальність окремим законом, який теж вже підписав президент. Ця норма набуде чинності лише з січня 2019 року, оскільки потрібен приблизно рік для того, щоб навчити працівників поліції, суддів та прокурорів працювати із цією проблемою», – роз'яснює експерт.

За кожен з видів насильства передбачена різна відповідальність.

Якщо узагальнити, покарання можуть бути такі: громадські роботи на строк від 150 до 240 годин, арешт на термін до шести місяців, обмеження волі на термін до п'яти років або позбавлення волі на термін до двох років.

«Позбавлення волі – це за систематичне вчинення насильства, за насильство щодо дітей, особливо малолітніх», – констатує речниця організації «Ла Страда – Україна».

Отже, криміналізація ще не діє, але решта вже має застосовуватись на практиці, згідно із новим законом.

Якщо цей кривдник живе поруч, хто тут допоможе?

Закон передбачає можливість відокремити кривдника від жертви. Для цього є: терміновий заборонний припис і обмежувальний припис.

Заборонний припис вноситься Національною поліцією як реакція на факт домашнього насильства, вноситься терміново, діє до 10 днів, але його можна продовжити через суд до півроку. Обмежувальний припис діє від 1 до 6 місяців, і його видає лише суд, роз'яснює Ольга Дунебабіна.

«Кривднику забороняють перебувати в місці спільного проживання, навіть якщо це його помешкання, обмежують спілкування із постраждалою дитиною, забороняють наближатися на певну відстань до роботи, місця проживання».

Хтось же має врешті кудись подітися зі спільного житла?

Згідно із законом, існує вимога про збільшення кількості притулків для постраждалих від домашнього насильства. Загалом вони існують в кожному регіоні України, але в деяких випадках це – притулки на базі громадських організацій, і там критично не вистачає місць, розповідає речниця організації «Ла Страда – Україна».

«Вони мали бути створені якомога швидше, але якщо говорити про українські реалії – невідомо, як це буде реалізовуватися», – додає вона.

А дитина може постраждити на насильство?

Так, цілком.

«За 2017 рік в поліцію надійшло понад 120 тисяч звернень, які стосуються домашнього насильства, і 1,5 тисячі з них – від дітей», – повідомляє Ольга Дунебабіна.

Щодо дітей – вони тепер вважаються жертвою насильства й у тому разі, якщо були присутні при таких сценах вдома.

До того ж, вчителі, медсестри, лікарі повинні будуть повідомляти в поліцію про підозри, що щодо дитини вчиняється насильство.

ЗАКОНОПРОЕКТ **5294:** ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

ПОЛОЖЕННЯ

Внесення в ЄДР випадків
домашнього насильства

Контроль поведінки
кривдника поліцією

ПЕДАГОГИ

повинні повідомляти
ювенальні служби
та поліцію про факт
домашнього насильства
не пізніше, ніж за добу

МЕДИКИ

повинні повідомляти
місцеву владу та поліцію
про травми, отримані
унаслідок домашнього
наси́льства

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО:

фізичне насильство

економічне насильство

сексуальне насильство

психологічне насильство

ПОКАРАННЯ:

громадські роботи - **150-240 год**

арешт - **до 6 місяців**

обмеження волі - **до 5 років**

позбавлення волі - **до 2 років**

То виховання дитини ременем – це насильство?

Так, бо насильство – це те, що принижує честь та гідність людини, а побої – це приниження, роз'яснює гостя програми.

Дитина може звернутися до поліції із скаргами – і тоді з'ясувати, чи є вона постраждалою, мають психологи.

«Якщо дитина маленька, то з нею має працювати психолог і визначати, чи дійсно до неї застосовується насильство, чи дитину б'ють або знущаються, чи той факт, що її змушують вчити математику, вона вважає насильством», – наголошує Ольга Дунебабіна.

І це все запрацює?

Подібні норми запроваджуються у багатьох демократичних країнах та застосовуються міжнародним правом, втім, як це буде працювати в українських реаліях, поки що невідомо. Жодного механізму впровадження закону наразі не існує, зазначає речниця організації «Ла Страда – Україна».

До того ж, впровадження закону вимагає додаткових коштів: створення притулків, додаткових «гарячих ліній», створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства, розробки соціальних програм для постраждалих тощо. В бюджеті на 2018 рік таких коштів не передбачено, пише [«Україна молода»](#).

Правозахисні організації планують стежити за виконанням норм закону та ініціювати зміни в законодавстві у разі потреби.

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї

За даними Міністерства юстиції України жорстокість в сім'ї у більшості випадків є причиною конфлікту підлітків із законом

50% дітей, які ставали свідками насильницьких дій над своїми матерями

схильні до вживання наркотиків і алкоголю

в 6 разів частіше намагаються скоїти самогубство

У 2016 році через органи пробації пройшли

4 304 особи

більшість з них ставали жертвою або свідком насильства

СТАНOM НА 01.07. 2017 РОКУ НА ОБЛІКУ В ОРГАНАХ ПРОБАЦІЇ ПЕРЕБУВАЄ

1239 осіб

виховувалися в неповних сім'ях або сім'ях без батьків

~800 осіб

притягались до відповідальності за тяжкі злочини

65%

тих, хто займається проституцією, відчували сексуальне насильство ще в дитинстві

70%

випадків дитячого насильства відбувається в неповнолітніх сім'ях

Серед дітей, які відбувають покарання у виховних колоніях (**243 людини**):

>50% з неповних сімей та піддавались насильству

ДІТИ-ЖЕРТВИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ДІЙ:

в 10 разів частіше намагаються скоїти самогубство

50% тікають з дому або жебракують

Повторні правопорушення вчинили **110 осіб** (2.5%)

Інфографіку створено за даними Міністерства юстиції України

СЛОВО І ДІЛО